

Aris Fioretos: Nelly B:n sydän

[PM/30 ADMIN](#)

Villisti sykkivä lihas – RIITTA VAISMAA (25.11.2018)

Kysymys on sydäimestä ja sydäimestä. Sydäimestä, johon sijoitamme tunteet, sekä sydänlihaksesta. Kumpikin voi pettää. Aris Fioretos on antanut uusimmalle romaanilleen monitulkintaisen nimen. *Nelly B:n sydämensuomenoksessa* ei ole alkuteoksen nimen toista osaa *Ett protokoll*. Suomentaja on jättänyt lukijalle enemmän tulkinnanvaraa ja -aihetta. Romaani on koskettava rakkaustarina, mutta kyse on paljosta muustakin. Aris Fioretoksen *Nelly B:n sydämen* päähenkilö Nelly Becker on ensimmäinen Saksassa lentolupakirjan suorittanut nainen. Kirjailija on saanut aiheensa saksalaislentäjä Melli Beesestä, joka vuonna 1911 suoritti lentämiseen oikeuttavan kokeen ensimmäisenä naisena Saksassa. Nellyn ja Mellin elämäntarinoissa on yhtymäkohtia, mutta kirjailija korostaa, että hänen romaaninsa on kirjallinen fantasia.

Melli Beesen kuolemaa edeltäviltä vuosilta tiedetään varsin vähän. Fioretos on kirjoittanut mahdollisen ja kiehtovan tarinan, jonka kudelma syntyy lentämisestä, rakkaudesta, oman todellisen minän etsinnästä, elämisen palosta, sairastamisesta, lääkkeistä, huumeista.

Ruotsalaisten nykykirjailijoiden eturiviin kuuluvan Fioretoksen edellinen ja ensimmäinen suomennettu teos *Mary* (2016) kuvasi erikoiseen historialliseen ajan mutkaan joutunutta naista ja tämän nuorta, kiihkeää rakkautta. Nelly Becker on Maryä vanhempi, mutta hänkin elää kuumeisen rakkauden ja ajankohtana, jolloin

ensimmäisen maailmansodan jälkeen kaikki tuntui mahdolliselta. Maryn rakkaus antoi hänelle voimaa äärimmäisissä olosuhteissa. Nelly B. ajautuu sydämensä tähden äärimmäisyyteen, joka koituu hänen kohtalokseen.

Nelly B. syntyi Dresdenissä. Hän oli poikatyttö. Hänen isänsä ei nähnyt tyttöjen ja poikien tekemisten eroja. Hän otti tyttänsä mukaan moninasiin käytännön puuhiin ja opetti tälle teknisiä taitoja. Nelly B. lähti Tukholmaan opiskelemaan kuvanveistoa. Siellä näihin opintoihin otettiin myös naisia. Saksassa opinnot eivät 1900-luvun alussa olisi olleet mahdollisia.

Tukholmassa rämäpäinen ja jopa uhmakkaan rohkea Nelly ihastui jääpurjehdukseen ja myös kehitteli ja rakensi siihen tarvittavia laitteita. Nellyn veistosten pääaiheeksi nousivat pilvet, joissa raskas materiaali taipui keveään vaikutelmaan. Vauhti, siivet ja taivas olivat jo tollon Nellyn maailman kiintopisteitä.

Saksaan palattuana Nelly avioituu ranskalaisen Paul Boulardin kanssa. Alkaa todellinen matka kohti pilviä. Parsikunta perustaa lentokoulun, jossa myös naiset voivat opiskella. Yhteinen intohimo lentämiseen ja lentokoneisiin on Nellyn ja Paulin suhteen liima. Yhteinen haave on rakentaa oma kaksipaikkainen ja rakenteeltaan aivan uudenvuotinen lentokone.

Fioretos kuljettaa taitavasti pikkutyttö Nellystä lähtien mukana naisten ja miesten tasa-arvon teemaa, jossa askeleina ovat mm. taideopinnot ja Nellyn ja Paulin yhteiset kiinnostuksen kohteet. Nelly kuohahtaa pienimmästäkin epäilystä, jossa hänen naiseutensa epäillään vaikuttavan hänen osaamiseensa.

Ensimmäinen maailmansota romuttaa pariskunnan haaveet. Ranskalaisena Boulard internoidaan, ja heidän lentokoneensa ja muut laitteensa takavarikoidaan. Mieheensä kansalaisuuden ottanut Nelly seuraa Paulin mukana. Paul sairastaa tuberkuloosin. Nelly hoitaa miestään. Lentokoulu menee konkurssiin. Monen vuoden odottelun jälkeen saatavat vahingonkorvaukset eivät enää voi koulua pelastaa. Ratkaisevaa on myös Nellyn epämääräisten oireiden paljastuminen vakavaksi sydänviaksi. Lääkäri kieltää ehdottomasti lentämisen. Elämän peruspallikat ovat aivan levällään.

Toveruudelle perustuneelta liitolta putoaa pohja. Nelly haluaa erota. Paul ajautuu ajamaan taksia, Nelly pestautuu BMW:lle markkinoimaan moottoripyöriä. Autonäyttelyssä kiinnostavan naisvieraan kädenpuristus avaa Nellyn huomaamaan piiloon työnnetyn todellisen minuutensa. Fioretos käyttää oivaltavasti teknistä sanaa inkliinaatio.

Alkaa kiihkeä rakkaussuhde, ja Nelly näkee koko aiemman elämänsä uudessa valossa. Hän ei voi toteuttaa intohimoaan lentämiseen. Tilalle tulee lähes 20 vuotta nuorempi Irma, joka saa osakseen jo keski-ikäisen Nellyn kiihkeän rakkauden.

Suhde on alusta asti tasapainoton. Irma määrää tahdin. Hänen elämäänsä kuuluu muitakin ihmisiä, kun taas Nelly satsaa kaiken yhden kortin varaan. Nelly alistuu lähes kaikkeen saadakseen tyydytyksen hetkiä. Hän näkee vaaran merkit, mutta silti rakkaus sokaisee. Fioretos loihitti upean ja kiihkeän rakkaustarinan, jonka hoitoa korostavat uhkaavat tummat pilvet. Nellylle rakkaus on preesens ja kokonaisvaltainen iho, Nellylle verssaalein IHO.

Uhkaa ei luo vain epäluotettava Irma. Nelly saa huomata, että Irman sukupuolinen inkliinaatio ei rajoitu vain yhteen suuntaan. Nelly suhtautuu huolimattomasti sairautensa hoitoon. Irman yllytyksestä hän jopa lentää ja sillä kaksipaikkaisella koneella, joka oli hänen ja Paulin yhteinen projekti. Lento on kulminaatiopiste niin Nellyn ja Irman suhteelle kuin myös Nellyn sairaudelle ja sairauden hoidon laiminlyönnille.

Nelly on jo Paulin kanssa eläessään tutustunut ja tottunutkin lääkkeiden tuomaan helpotukseen. Hän tarvitsee usein arjesta selvitäkseen hermolääkärin kirjoittamaa helpotusta. Hän kutsuu apua tuovia tippoja Miss Murphyksi. Altistus on jo olemassa, kun Irma tutustuttaa Nellyn Berliinin huuruiseen huumemaailmaan.

— Kun hän on poksauttanut toisen ampullin ja minä nuuhkin höyryjä sieraimiini. Minusta tuntuu kuin leviäisin ja samaan aikaan ajatukseni kirkastuisivat. Olen laskuvarjo joka on auennut ja täyttymässä maailmasta. Olen painoton ballerina jonka hame sykkii kuin maneetti. Tämä ei ole Murphya. Ihoa kuumottaa, päässä jyskyttää. Ja ajattelen: virkistys. Sokerisumu hälvenee, veri jakautuu lämpimiksi, laulaviksi kuvioiksi. Ja jälleen ajattelen: virkistys. Olen muuttunut värisevän viuhkan ympäröimäksi, kosmoksen keskellä sykkiväksi kovaksi pisteeksi. Ja nyt tuntuu kuin olisin vuorenhuipulla tai leijuisin korkealla maanpinnan yläpuolella mutta samaan aikaan olen nestemäisenä virtaavaa tulta. Nivusia pakottaa, nännin töröttävät kovettuneina. Me katsomme toisiamme kuin omia peilikuviamme, sitten painaudun häntä vasten tarkoitukseni siirtyä nuoremmalla inhimillisyyden tasolle. ”Mitä höyryä tämä oikein on?”

Amorea, papi, amorea.

Irmalla on aineita, joita Nelly oppii itsekin hankkimaan. Kertaalleen sydänlääkäri huomaa, mitä on tapahtumassa, mutta Nelly ei ohjeista välitä. Mitä epätoivoisemmin hän rakastaa, sitä paremmin hän oppii hankkimaan huumeita, lopulta hyvinkin brutaalein keinoin. Fioretoksen loistokkaan kerronnan, jota Outi Mennan onnistunut suomennos hienosti tukee, lopputulos on kohtalokas mutta ei lohduton.

Preesens, imperfekti, futuuri – ne ovat pelkkiä sanoja. Ne pyörivät ja vaihtavat paikkaa yhtä helposti kuin patruunat revolverissa. Kaikki aika mahtuu viimeiseen solmuun, joka on ajanlaskun ulkopuolella mutta jonka sisällä on silti koko minun elämäni. Annan sille nimeksi v. Se saa olla Irman kolmas piilopaikka. Meidän rakkautemme on jokaisessa keräämässäni yksityiskohdassa ja jatkaa elämäänsä siellä, – 37-asteisena., ylitsevuotavana runsautena. Kun ajattelen sitä, tunnen sydämeni, tämän poikkeustilan, pakahtuvan. Kiitollisuus; tällä hetkellä tunnen uhmakasta kiitollisuutta.

Olen ollut tämä villisti sykkivä lihas.

Aris Fioretos: *Nelly B:n sydän* (Nelly B:s hjärta. Ett protokoll). Suom. Outi Menna. Teos 2018. 371 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko